

DOI: <https://doi.org/10.30841/2708-8731.1.2023.276248>

Аналіз захворюваності жінок Чернігівської області на злоякісні новоутворення статевих органів та грудних залоз

I. С. Миронюк¹, Г. О. Слабкий¹, О. С. Щербінська², І. В. Рожкова³, Ю. М. Шень⁴

¹Ужгородський національний університет

²Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, м. Київ

³Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, м. Київ

⁴Чернігівський медичний центр сучасної онкології

Злоякісні новоутворення статевих органів та грудних залоз у жінок негативно впливають на економічний стан та демографічну ситуацію у більшості країн світу, адже значна частка захворілих жінок внаслідок цих захворювань помирають у працездатному та репродуктивному віці.

Мета дослідження: аналіз п'ятирічної динаміки захворюваності жінок Чернігівської області на злоякісні новоутворення статевих органів та грудних залоз.

Матеріали та методи. У ході дослідження використані офіційні дані галузевої статистичної звітності за 2017–2021 рр. у розрізі адміністративних територій Чернігівської області та України. Використані медико-статистичний метод та метод структурного логічного аналізу.

Результати. Проведений аналіз захворюваності жінок Чернігівської області на злоякісні новоутворення статевих органів та грудних залоз засвідчив, що у динаміці 2017–2021 рр. показник захворюваності у розрахунку на 10 тис. жіночого населення у цілому мав тенденцію до збільшення – з 75,3 до 79,4 (в 1,05 раза). При цьому показник захворюваності жінок на злоякісні новоутворення грудних залоз збільшився з 67,2 до 72,0 (в 1,07 раза); показник захворюваності жінок на злоякісні новоутворення шийки матки збільшився з 14,7 до 18,0 (в 1,22 раза); показник захворюваності жінок на злоякісні новоутворення яєчників збільшився із 19,8 до 21,2 (в 1,07 раза).

У 2021 р. усі зазначені показники по області мали більш високі значення, ніж по Україні у цілому. У межах адміністративних територій області зазначені показники мали суттєві відмінності.

Висновки. Виявлено високі показники захворюваності жінок Чернігівської області на злоякісні новоутворення статевих органів та грудних залоз за 2017–2021 рр., що потребує оптимізації профілактичної діяльності системи охорони здоров'я на регіональному рівні.

Ключові слова: Чернігівська область, жіноче населення, статеві органи, злоякісні новоутворення, захворюваність.

Analysis of malignant neoplasms morbidity of the female genital organs and mammary glands in Chernihiv region

I. S. Mironyuk, H. O. Slabkiy, O. S. Shcherbinska, I. V. Rozhkova, Yu. M. Shen

Malignant neoplasms of genital organs and mammary glands in women adversely affect the economic condition and demographic situation in most of the countries of the world, since a significant proportion of women affected by these diseases at working and reproductive age.

The objective: to study and analyze the five-year dynamics of the incidence of for malignant neoplasms of the female genital organs and mammary glands in Chernihiv region.

Materials and methods. The official data of sectoral statistical reporting for the period 2017–2021 of administrative territories of Chernihiv region and Ukraine were used. The medical statistical method and the method of structural and logical analysis were applied.

Results. The analysis of the incidence for malignant neoplasms of the female genital organs and mammary glands in women in the Chernihiv region demonstrated that in the dynamics of the years 2017–2021, the incidence rate per 10 thousand female population as a whole tended to increase from 75.3 to 79.4 (in 1.05 times). At the same time, the incidence rate of malignant neoplasms of the mammary glands increased from 67.2 to 72.0 in (in 1.07 times); the frequency of cervical malignant neoplasms increased from 14.7 to 18.0 (in 1.22 times); the incidence rate of ovarian malignancies increased from 19.8 to 21.2 (1.07 times).

In 2021, all the mentioned indicators in the region had higher values than in Ukraine as a whole. In the regional administrative territories these indicators had significant differences.

Conclusions. High incidence rates for malignant neoplasms of the female genital organs and mammary glands in women in Chernihiv region for 2017–2021 were revealed, that requires optimization of preventive activities of the health care system at the regional level.

Keywords: Chernihiv region, female population, genital organs, malignant neoplasms, incidence.

© The Author(s) 2023 This is an open access article under the Creative Commons CC BY license

Захворювання населення на злоякісні новоутворення створюють значну соціально-економічну проблему для країн світу [1, 2]. Крім того, злоякісні новоутворення є значним тягарем, який пов'язаний зі смертністю населення в активному працездатному віці [3–5].

Дані статистики та наукових аналітичних публікацій свідчать про те, що у світі щорічно реєструють понад 14 млн нових випадків захворювання на рак та більше 8 млн випадків смерті внаслідок цього [6].

Особливе місце посідає захворюваність жінок на злоякісні новоутворення статевих органів та грудної залози [7, 8]. При цьому необхідно відзначити, що смертність жінок внаслідок злоякісних новоутворень має медико-демографічне значення, позаяк більшість жінок від зазначеної патології помирає у репродуктивному віці [9, 10]. Проведений аналіз статистичних та наукових джерел демонструє, що частка злоякісних новоутворень статевих органів та грудної залози у жінок у структурі всіх онкологічних захворювань є суттєвою [11, 12].

Частка хворих на рак репродуктивної системи жінок серед онкологічних хворих обох статей в Україні становить близько 19,0 %, а серед онкохворих жінок – близько 20,0 %. Протягом останніх років в Україні щорічно виявляють понад 15 тис. жінок з локалізацією злоякісних новоутворень у статевих органах [13].

Захворюваність та смертність від раку шийки матки займає у нозологічній структурі 5–7-е місце і щорічно охоплює близько 6 % випадків захворювання та смерті внаслідок злоякісних новоутворень. У структурі захворюваності на злоякісні новоутворення жінок репродуктивного віку рак шийки матки за частотою стабільно входить у першу четвірку і уражує близько 15 % цієї вікової групи. При цьому на зазначену патологію припадає понад 17 % смертей від злоякісних новоутворень у жінок репродуктивного віку.

Аналіз статистичних даних засвідчив, що кожна третя жінка, яка захворіла на рак шийки матки (29–35 %), перебувала у репродуктивному віці і майже кожна п'ята хвора на рак шийки матки (18–21 %) померла у репродуктивному віці. Аналіз також зафіксував, що жінки працездатного віку становили переважну більшість захворілих на рак шийки матки (68–75 %), а у віковій структурі померлих від цієї патології жінки працездатного віку становили від 50 % до 57 %. За 2020 рік у світі ця хвороба була виявлена у 600 тис. жінок та близько 350 тис. жінок померли внаслідок цього [14–16].

Аналіз статистичних даних та даних наукової літератури демонструє, що у 2018 р. в Україні було зареєстровано 14 872 нових випадки раку грудних залоз (з них 2082 – у жінок репродуктивного віку і 6972 – працездатного віку). Починаючи з 2000 р., рівень захворюваності жінок на рак грудних залоз стабільно зростає і його загальний приріст становить 19,8 %: від 37,8 до 45,3 на 100 тис. населення за стандартизованим показником. Показник смертності жіночої популяції від раку грудної залози протягом 2000–2018 рр. знизився на 17,3 % – від 17,9 до 14,8 на 100 тис. населення; смертність внаслідок раку шийки матки стабільно перебувала у межах від 5,1 до 5,9 на 100 тис. населення [17, 18].

Онкоепідеміологічна ситуація в областях України характеризується не тільки високим рівнем захворю-

ваності жінок на злоякісні новоутворення та високою смертністю від них, але й значною кількістю випадків, виявлених на запізневих стадіях. Протягом останніх років в Україні серед уперше захворілих виявляють близько 58–60 % осіб із запізневими формами раку яєчників, понад 20,0 % – грудної залози, приблизно 20,0 % – раку шийки матки та близько 12 % – раку тіла матки. Для порівняння: у країнах ЄС і США частка запізневих випадків не перевищує 5–7 % [19].

Необхідно відзначити, що в Україні з 2002 р. загальнодержавною популяційною реєстрацією всіх випадків захворювань на злоякісні новоутворення охоплено 100 % населення. Україна має добре організований канцер-реєстр з даними високої якості [20].

На стан виявлення онкологічної патології позитивно впливає реформа системи охорони здоров'я, яку активно проводять в Україні [21]. Так, з 2020 р. в країні почалося активне впровадження системи гарантованої медичної допомоги шляхом впровадження пакетів Програми медичних гарантій, у тому числі з надання допомоги онкологічним хворим [22]. Безоплатне надання ефективних діагностичних послуг за Програмою державних медичних гарантій повинно було сприяти активізації раннього виявлення онкологічних захворювань і зростанню попиту на лікувальні послуги.

Проте цей період відзначився пандемією захворювання на COVID-19 і відповідними карантинними обмеженнями, які стали причиною зменшення звернень пацієнтів з відповідними захворюваннями по медичну допомогу, що, безумовно, вплинуло на частоту виявлення злоякісних новоутворень в українській популяції [23]. Так, аналіз зареєстрованих даних за 2020 р. засвідчив, що кількість зафіксованих в Україні випадків захворювання на злоякісні новоутворення була істотно (на 19,5 %) меншою за кількість зареєстрованих нових випадків у 2019 р. При цьому серед жінок на 1,2 % зросла кількість зареєстрованих захворювань на злоякісні новоутворення грудної залози [24].

Також негативно на стан виявлення та реєстрацію випадків захворювання на злоякісні новоутворення всього населення, у тому числі жіночого, вплинула війна з РФ [25].

Наведена ситуація призведе у майбутньому до значного збільшення реєстрації захворювань на злоякісні новоутворення у жінок. Це і зумовило актуальність даного дослідження.

Мета дослідження: аналіз п'ятирічної динаміки захворюваності жінок Чернігівської області на злоякісні новоутворення статевих органів та грудних залоз.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Під час проведення дослідження використані офіційні дані галузевої статистичної звітності за 2017–2021 рр. у розрізі адміністративних територій Чернігівської області та України. Використані такі методи: медико-статистичний та структурного логічного аналізу.

Дослідження проводили у чотири етапи:

- *перший етап:* вивчення та аналіз статистичних даних щодо захворюваності жінок на всі злоякісні новоутворення статевих органів та грудних залоз у динаміці років дослідження;

- *другий етап*: вивчення та аналіз статистичних даних щодо захворюваності жінок на злоякісні новоутворення грудної залози у динаміці років дослідження;
- *третій етап*: вивчення та аналіз статистичних даних щодо захворюваності жінок на злоякісні новоутворення шийки матки в динаміці років дослідження;
- *четвертий етап*: вивчення та аналіз статистичних даних щодо захворюваності жінок на злоякісні новоутворення яєчників у динаміці років дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

На початку дослідження було вивчено статистичні дані щодо захворюваності жінок Чернігівської області на всі злоякісні новоутворення статевих органів та грудних залоз. Отримані результати наведено у табл. 1. Також отримані результати порівняно зі статистичними даними у цілому по Україні.

Проведений аналіз отриманих та наведених у табл. 1 результатів дослідження засвідчив, що у 2021 р. найвищі показники захворюваності жінок на злоякісні новоутворення статевих органів та грудних залоз зареєстровані у Семенівському (113,9), Талалаївському (112,1) та Куликівському (107,6) районах. При цьому найнижчі показники зареєстровано на території Срібнянського (17,8) та Сосницького (33,4) районів. Гранична різниця показника у 2021 р. становила 6,4 раза: від 17,8 на території Срібнянського району до 113,9 на 10 тис. жіночого населення на території Семенівського району.

За період дослідження зростання зазначеного показника зареєстровано на 16 (64,0 %) адміністративних територіях з найвищим рівнем на території Семенівського району (5,45 раза): від 20,9 у 2017 р. до 113,9 у 2021 р. При цьому значення по області за роки дослідження цього показника зросло із 75,3 до 79,4 у перерахунку на 10 тис. жіночого населення.

Зниження наведеного показника зареєстровано на 9 (36,0 %) адміністративних територіях. Найбільше

Таблиця 1

Захворюваність жіночого населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення статевих органів та грудних залоз за 2017–2021 рр. (абсолютні дані та показник на 10 тис. жіночого населення)

Адміністративна територія	2017		2018		2019		2020		2021	
	Абс. число	Показник	Абс. число	Показник	Абс. число	Показник	Абс. число	Показник	Абс. число	Показник
Область	421	75,3	460	83,3	440	80,9	376	70,2	419	79,4
м. Чернігів	145	93,8	142	92,5	117	76,4	112	73,4	144	94,8
Бахмацький район	16	66,3	22	92,4	21	90,2	15	65,7	16	71,3
Бобровицький район	13	71,3	7	39,1	11	62,4	11	63,5	11	64,6
Борзнянський район	18	104,7	16	95,1	9	54,8	12	74,5	13	82,3
Варвинський район	8	91,0	6	69,8	2	23,7	8	96,7	8	98,8
Городнянський район	10	64,3	7	45,7	14	93,4	11	74,7	10	69,2
Ічнянський район	7	41,0	20	119,0	6	36,3	7	43,2	8	50,2
Козелецький район	12	48,5	18	74,3	25	105,6	19	82,2	21	92,7
Коропський район	4	31,6	9	72,7	5	41,4	4	33,8	8	69,0
Корюківський район	9	62,7	18	127,5	11	79,5	6	44,2	6	44,9
Куликівський район	7	76,2	11	122,7	10	114,4	4	46,8	9	107,6
Менський район	10	51,6	21	110,5	22	118,8	8	44,1	12	67,4
Ніжинський район	19	125,6	13	87,2	9	61,9	12	84,4	8	57,7
Н.-Сіверський район	7	48,7	6	42,4	9	65,2	9	66,6	7	52,9
Носівський район	14	87,6	11	69,9	15	97,3	13	85,7	11	74,2
Прилуцький район	13	66,3	18	92,6	16	83,3	11	58,4	13	70,6
Ріпкинський район	11	74,0	12	81,7	12	83,8	11	78,5	10	73,2
Семенівський район	2	20,9	4	42,4	8	86,8	8	89,1	10	113,9
Сосницький район	12	122,7	11	115,1	15	160,3	4	43,7	3	33,4
Срібнянський район	3	49,4	2	33,3	7	119,6	2	35,0	1	17,8
Талалаївський район	3	43,8	3	44,9	5	76,7	6	93,8	7	112,1
Чернігівський район	16	56,0	24	84,2	19	67,7	13	47,0	23	84,7
Сновський район	5	39,0	7	55,5	10	80,6	5	41,2	10	83,8
м. Ніжин	32	82,0	25	65,0	31	81,7	45	120,4	26	70,6
м. Прилуки	25	81,0	27	89,1	31	104,3	20	68,3	24	83,2

Захворюваність жіночого населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення грудної залози за 2017–2021 рр. (абсолютні дані та показник на 10 тис. жіночого населення)

Адміністративна територія	2017		2018		2019		2020		2021	
	Абс. число	Показник	Абс. число	Показник	Абс. число	Показник	Абс. число	Показник	Абс. число	Показник
Область	376	67,2	394	71,4	383	70,5	324	60,5	380	72,0
м. Чернігів	137	88,7	153	99,7	138	90,1	121	79,3	168	110,6
Бахмацький район	16	66,3	14	58,8	12	51,6	8	35,0	14	62,4
Бобровицький район	2	11,0	10	55,8	5	28,4	7	40,4	8	47,0
Борзнянський район	9	52,4	7	41,6	9	54,8	4	24,8	7	44,3
Варвинський район	5	56,9	8	93,0	5	59,3	9	108,8	4	49,4
Городнянський район	10	64,3	10	65,3	8	53,4	8	54,3	5	34,6
Ічнянський район	5	29,3	6	35,7	12	72,7	7	43,2	7	43,9
Козелецький район	10	40,4	14	57,8	12	50,7	13	56,3	18	79,4
Коропський район	6	47,4	9	72,7	7	57,9	12	101,5	4	34,5
Корюківський район	6	41,8	8	56,7	8	57,8	3	22,1	6	44,9
Куликівський район	7	76,2	8	89,2	6	68,6	4	46,8	4	47,8
Менський район	13	67,0	9	47,4	13	70,2	7	38,6	7	39,3
Ніжинський район	6	39,7	3	20,1	11	75,6	8	56,3	8	57,7
Н.-Сіверський район	12	83,5	7	49,5	6	43,5	4	29,6	5	37,8
Носівський район	5	31,3	9	57,2	6	38,9	5	32,9	6	40,5
Прилуцький район	9	45,9	8	41,2	13	67,7	6	31,9	8	43,4
Ріпкинський район	12	80,8	13	88,5	13	90,8	10	71,4	12	87,9
Семенівський район	5	52,2	4	42,4	2	21,7	4	44,5	3	34,2
Сосницький район	11	112,5	8	83,7	9	96,2	11	120,2	4	44,5
Срібнянський район	4	65,8	2	33,3	5	85,4	1	17,5	3	53,3
Талалаївський район	4	58,5	6	89,7	5	76,7	-	-	2	32,0
Чернігівський район	27	94,5	13	45,6	16	57,0	14	50,6	25	92,1
Сновський район	7	54,6	6	47,6	5	40,3	11	90,5	6	50,3
м. Ніжин	27	69,2	32	83,2	29	76,4	22	58,9	27	73,3
м. Прилуки	21	68,0	27	89,1	28	94,2	25	85,3	19	65,8

зниження даного показника зареєстровано на території Ніжинського району (з 125,6 до 57,7; у 2,18 раза), Срібнянського району (з 49,4 до 17,8; у 2,78 раза) та Сосницького району (з 122,7 до 33,4; у 3,67 раза).

Зіставлення отриманих обласних показників та загальних показників захворюваності жіночого населення на злоякісні новоутворення статевих органів та грудних залоз по Україні у 2021 р. продемонструвало, що за відповідного показника по Україні 60,5 по області він становив 79,4, що в 1,3 раза більше.

Наступним кроком дослідження було проведення аналізу отриманих та наведених у табл. 2 результатів дослідження щодо захворюваності жіночого населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення грудних залоз.

Цей аналіз засвідчив, що найвищі показники захворюваності жінок на злоякісні новоутворення грудної залози зареєстровані у Сосницькому районі у 2020 р. (120,2) та у 2017 р. (112,5) і у м. Чернігів у 2021 р. (110,6). При цьому найнижчі показники заре-

єстровано на території Бобровицького району (11,1; 2017 р.), Срібнянського району (17,3; 2017 р.) та Семенівського району (21,3; 2019 р.). У Талалаївському районі у 2020 р. випадків захворюваності жінок на злоякісні новоутворення грудних залоз не зареєстровано. Гранична різниця показника у 2021 р. становила 3,44 раза: від 32,0 на території Талалаївського району до 110,0 до у м. Чернігів.

За період дослідження найбільше зростання показника захворюваності жінок на злоякісні новоутворення грудної залози зареєстровано на 10 (40,0 %) адміністративних територіях. Найбільший рівень зростання даного показника зафіксовано у Бобровицькому районі: від 11,1 до 47,6 (у 4,3 раза).

При цьому зниження даного показника зареєстровано на 15 (60,0 %) адміністративних територіях. Найбільший рівень зниження даного показника зафіксовано у Сосницькому районі: від 112,5 до 44,5 (у 2,5 раза).

Зіставлення обласних показників захворюваності жінок на злоякісні новоутворення грудної залози та

Захворюваність жіночого населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення шийки матки за 2017–2021 рр. (абсолютні дані та показник на 10 тис. жіночого населення)

Адміністративна територія	2017		2018		2019		2020		2021	
	Абс. число	Показник	Абс. число	Показник	Абс. число	Показник	Абс. число	Показник	Абс. число	Показник
Область	82	14,7	110	19,9	98	18,0	73	13,6	95	18,0
м. Чернігів	20	12,9	34	22,1	21	13,7	19	12,4	32	21,1
Бахмацький район	3	12,4	3	12,6	4	17,2	2	8,8	6	26,7
Бобровицький район	3	16,5	2	11,2	2	11,3	2	11,5	4	23,5
Борзнянський район	4	23,3	3	17,8	-	-	2	12,4	3	19,0
Варвинський район	-	-	1	11,6	-	-	-	-	2	24,7
Городнянський район	5	32,2	2	13,1	2	13,3	2	13,6	1	6,9
Ічнянський район	2	11,7	3	17,8	2	12,1	4	24,7	3	18,8
Козелецький район	3	12,1	6	24,8	8	33,8	4	17,3	6	26,5
Коропський район	-	-	5	40,4	1	8,3	1	8,5	2	17,3
Корюківський район	1	7,0	3	21,2	4	28,9	1	7,4	-	-
Куликівський район	2	21,8	4	44,6	3	34,3	1	11,7	1	12,0
Менський район	4	20,6	9	47,4	6	32,4	1	5,5	3	16,9
Ніжинський район	3	19,8	3	20,1	1	6,9	2	14,1	1	7,2
Н.-Сіверський район	-	-	2	14,1	1	7,2	2	14,8	2	15,1
Носівський район	4	25,0	3	19,1	5	32,4	2	13,2	-	-
Прилуцький район	4	20,4	8	41,2	1	5,2	3	15,9	5	27,1
Ріпкинський район	1	6,7	1	6,8	3	21,0	2	14,3	3	22,0
Семенівський район	1	10,4	-	-	1	10,8	-	-	2	22,8
Сосницький район	2	20,4	1	10,5	2	21,4	1	10,9	2	22,3
Срібнянський район	1	16,5	-	-	3	51,3	2	35,0	-	-
Талалаївський район	1	14,6	-	-	2	30,7	3	46,9	2	32,0
Чернігівський район	4	14,0	5	17,5	6	21,4	2	7,2	4	14,7
Сновський район	-	-	3	23,8	1	8,1	-	-	2	16,8
м. Ніжин	5	12,8	2	5,2	10	26,3	11	29,4	4	10,9
м. Прилуки	9	29,2	7	23,1	9	30,3	4	13,7	5	17,3

відповідних показників по Україні за 2021 р. продемонструвало, що при показнику 60,3 по Україні відповідний показник по області становив 72,0. Це означає, що по області в 1,2 раза він більше.

Далі було проведено аналіз отриманих та наведених у табл. 3 результатів дослідження щодо захворюваності жіночого населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення шийки матки. Проведений аналіз засвідчив, що у цілому в області показник, що досліджується, зріс із 14,7 у 2017 р. до 18,0 у розрахунку на 10 тис. населення у 2021 р.

У 2021 р. найвищі рівні показника захворюваності жінок на злоякісні новоутворення шийки матки зареєстровані у Бахмацькому районі (26,7), а найнижчі рівні показника зареєстровано у Городнянському районі (6,9). Гранічна різниця показника становила 3,87 раза. Необхідно відзначити, що випадки захворюваності жіночого населення на злоякісні новоутворення шийки матки в окремі роки дослідження реєстрували не на всіх адміністративних територіях області.

За період дослідження зростання показника захворюваності жінок на злоякісні новоутворення шийки матки зареєстровано на 16 (64,0 %) адміністративних територіях. При цьому найбільший рівень зростання зареєстровано на території Варвинського (у 24,7 раза), Коропського (у 17,3 раза) та Городнянського (у 4,67 раза) районів.

За період дослідження зниження показника захворюваності жінок на злоякісні новоутворення шийки матки зареєстровано на 9 (36,0 %) адміністративних територіях. При цьому найбільший рівень зростання зареєстровано на території Носівського (у 25,0 раза) та Срібнянського (у 16,5 раза) районів.

Зіставлення обласних показників захворюваності жінок на злоякісні новоутворення шийки матки та відповідних показників за 2021 р. по Україні продемонструвало, що при значенні даного показника по Україні 14,8 по області він становив 18,0; тобто по області він в 1,2 раза більше.

Наступним кроком було проведення аналізу отриманих та наведених у табл. 4 результатів дослідження

Захворюваність жіночого населення Чернігівської області на злоякісна новоутворення яєчників за 2017–2021 рр. (абсолютні дані та показник на 10 тис. жіночого населення)

Адміністративна територія	2017		2018		2019		2020		2021	
	Абс. число	Показник	Абс. число	Показник	Абс. число	Показник	Абс. число	Показник	Абс. число	Показник
Область	111	19,8	129	23,4	97	17,8	90	16,8	112	21,2
м. Чернігів	36	23,3	39	25,4	30	19,6	27	17,7	38	25,0
Бахмацький район	4	16,6	5	21,0	4	17,2	6	26,3	4	17,8
Бобровицький район	2	11,0	1	5,6	3	17,0	3	17,3	2	11,7
Борзнянський район	7	40,7	3	17,8	3	18,3	5	31,0	3	19,0
Варвинський район	4	45,5	2	23,3	-	-	-	-	1	12,3
Городнянський район	2	12,9	2	13,1	4	26,7	6	40,8	1	6,9
Ічнянський район	2	11,7	7	41,6	-	-	-	-	4	25,1
Козелецький район	3	12,1	5	20,6	4	16,9	5	21,6	5	22,1
Коропський район	4	31,6	-	-	1	8,3	1	8,5	-	-
Корюківський район	2	13,9	6	42,5	4	28,9	1	7,4	1	7,5
Куликівський район	2	21,8	3	33,5	2	22,9	1	11,7	2	23,9
Менський район	1	5,2	5	26,3	6	32,4	2	11,0	2	11,2
Ніжинський район	4	26,4	3	20,1	2	13,7	2	14,1	3	21,7
Н.-Сіверський район	2	13,9	2	14,1	2	14,5	-	-	2	15,1
Носівський район	5	31,3	5	31,8	4	25,9	4	26,4	2	13,5
Прилуцький район	2	10,2	5	25,7	6	31,2	3	15,9	4	21,7
Ріпкинський район	3	20,2	3	20,4	2	14,0	3	21,4	2	14,6
Семенівський район	1	10,4	2	21,2	2	21,7	2	22,3	2	22,8
Сосницький район	3	30,7	2	20,9	4	42,7	1	10,9	1	11,1
Срібнянський район	-	-	1	16,7	-	-	-	-	1	17,8
Талалаївський район	1	14,6	2	29,9	1	15,3	1	15,6	2	32,0
Чернігівський район	4	14,0	11	38,6	1	3,6	2	7,2	11	40,5
Сновський район	1	7,8	1	7,9	4	32,2	2	16,5	2	16,8
м. Ніжин	9	23,1	9	23,4	6	15,8	9	24,1	10	27,1
м. Прилуки	7	22,7	5	16,5	2	6,7	4	13,7	7	24,3

щодо захворюваності жіночого населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення яєчників. Проведений аналіз продемонстрував, що у 2021 р. найвищі показники захворюваності жінок на злоякісні новоутворення яєчників зареєстровані на території Чернігівського (40,5), Талалаївського (32,0) та Ічнянського (25,1) районів. При цьому найнижчі показники зареєстровано на території Городнянського (6,9), Корюківського (7,5) та Сосницького (11,1) районів.

Гранична різниця показника у 2021 р. становила 5,87 раза: від 6,9 на території Городнянського району до 40,5 на території Чернігівського району. Необхідно відзначити, що випадки захворюваності жіночого населення на злоякісні новоутворення яєчників в окремі роки дослідження реєстрували не на всіх адміністративних територіях області.

За період дослідження зростання показника захворюваності жінок на злоякісні новоутворення яєчників зареєстровано на 15 (60,0 %) адміністративних територіях області. Найбільший рівень зростання зареєстро-

вано на території Срібнянського (у 17,8 раза) району. При цьому зниження показника зареєстровано на 10 (40,0 %) адміністративних територіях області. Найбільший рівень зниження показника зареєстровано на території Коропського (у 31,6 раза) району.

У цілому по області за роки дослідження зареєстровано тенденцію до збільшення показника, що досліджується, від 19,8 на 10 тис. жіночого населення до 21,2 у 2021 р.

Отримані у ході дослідження результати були зіставлені із статистичними даними у цілому по Україні за цей період. Дані зіставлення свідчать про таке. У 2021 р.:

- показник захворюваності жіночого населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення статевих органів та грудних залоз в 1,3 раза вищий, ніж у цілому по Україні, – 79,4 проти 60,5;
- показник захворюваності жіночого населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення грудної залози в 1,2 раза вищий, ніж у цілому по Україні, – 72,0 проти 60,3;

- показник захворюваності жіночого населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення шийки матки в 1,2 раза вищий, ніж у цілому по Україні, – 18,0 проти 14,8;
- показник захворюваності жіночого населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення яєчників в 1,5 раза вищий, ніж у цілому по Україні, – 21,2 проти 14,1.

Отримані результати щодо показників захворюваності жінок Чернігівської області на злоякісні новоутворення статевих органів та грудних залоз свідчать про необхідність проведення додаткових досліджень із встановлення причини високого рівня захворюваності жінок на злоякісні новоутворення жіночих статевих органів та грудних залоз, а також посилення профілактичної діяльності системи охорони здоров'я на регіональному рівні.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз захворюваності жінок Чернігівської області на злоякісні новоутворення статевих органів та грудних залоз продемонстрував, що у динаміці

2017–2021 рр. показник захворюваності у розрахунку на 10 тис. жіночого населення у цілому мав тенденцію до збільшення – з 75,3 до 79,4 (в 1,05 раза). При цьому показник захворюваності жінок на злоякісні новоутворення грудних залоз збільшився з 67,2 до 72,0 (в 1,07 раза); показник захворюваності жінок на злоякісні новоутворення шийки матки збільшився з 14,7 до 18,0 (в 1,22 раза); показник захворюваності жінок на злоякісні новоутворення яєчників збільшився із 19,8 до 21,2 (в 1,07 раза).

У 2021 р. всі зазначені показники по Чернігівській області мали більш високі значення, ніж по Україні в цілому. У межах адміністративних територій області зазначені показники мали суттєві відмінності.

Високі показники захворюваності жінок Чернігівської області на злоякісні новоутворення статевих органів та грудних залоз потребують оптимізації профілактичної діяльності системи охорони здоров'я на регіональному рівні.

Конфлікт інтересів відсутній.

Відомості про авторів

Миронюк Іван Святославович – д-р мед. наук, проф., проректор з наукової роботи, Ужгородський національний університет; тел.: (050) 692-72-20. *E-mail: ivan.mironyuk@gmail.com*

ORCID: 0000-0003-4203-4447

Слабкий Геннадій Олексійович – д-р мед. наук, проф., завідувач, кафедра наук про здоров'я, Ужгородський національний університет; тел.: (050) 171-16-48. *E-mail: gennadiy.slabkiy@uzhnu.edu.ua*

ORCID: 0000-0003-2308-7869

Щербінська Олена Станіславівна – д-р мед. наук, доцент, кафедра гінекології, Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, м. Київ; тел.: (067) 507-27-27. *E-mail: 703alena@gmail.com*

ORCID: 0000-0002-5401-7110

Рожкова Інга Володимирівна – д-р наук з державного управління, проф., кафедра загальної і медичної психології, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, м. Київ; тел.: (067) 631-50-50. *E-mail: Doc.inga1@gmail.com*

ORCID: 0000-0002-5621-2913

Шень Юрій Миколайович – канд. мед. наук, завідувач, відділення клінічної онкології та гінекології, Чернігівський медичний центр сучасної онкології; тел.: (050) 380-83-04. *E-mail: shen@i.ua*

ORCID: 0000-0002-8523-3414

Information about the authors

Mironyuk Ivan S. – MD, PhD, DSc, Professor, Vice-Rector for Research Work, Uzhhorod National University; tel.: (050) 692-72-20. *E-mail: ivan.mironyuk@gmail.com*

ORCID: 0000-0003-4203-4447

Slabkiy Gennadiy O. – PhD, DSc, Professor, Head of the Department of Health Sciences, Uzhhorod National University; tel.: (050) 171-16-48. *E-mail: gennadiy.slabkiy@uzhnu.edu.ua*

ORCID: 0000-0003-2308-7869

Shcherbinska Olena S. – MD, PhD, DSc, Associate Professor, Department of Gynecology, Shupyk National Healthcare University of Ukraine, Kyiv; tel.: (067) 507-27-27. *E-mail: 703alena@gmail.com*

ORCID: 0000-0002-5401-7110

Rozhkova Inga V. - DSc in Public Administration, Professor, Department of General and Medical Psychology, Bogomolets National Medical University, Kyiv; tel.: (067) 631-50-50. *E-mail: Doc.inga1@gmail.com*

ORCID: 0000-0002-5621-2913

Shen Yuriy M. – MD, PhD, Head of the Department of Clinical Oncology and Gynecology, Chernihiv Medical Center of Modern Oncology, tel.: (050) 380-83-04. *E-mail: shen@i.ua*

ORCID: 0000-0002-8523-3414

ПОСИЛАННЯ

1. Shevchenko AI, Kolesnik OP, Shevchenko NF. Oncology: assistant. Vinnitsa: New Book; 2020. 488 p.
2. Tolstano V OK, Didik IV. The breadth of new creations and modern vicissitudes of planting medical aid to help the ailing oncological profile (review

- of the literature). Ukr honey chasopis. 2020;112(2):88-92.
3. Konat-Baska K, Matkowski R, Błaszczyk J, Błaszczyk D, Staszek-Szewczyk U, Piłat-Norkowska N, et al. Does Breast Cancer Increasingly Affect Younger Women? Int J Environ Res

- Public Health. 2020;17(13):4884. doi: 10.3390/ijerph17134884.
4. Terenda NO, Handzyuk NM. Retrospective follow-up of oncogynecological pathology in 2015-2019. Bulletin of social hygiene and organization of health care in Ukraine. 2021;87(1):11-4.

5. World Health Organization. WHO: Cervical cancer and painful death from this disease can be prevented [Internet]. Geneva: WHO; 2021. Available from: <https://news.un.org/en/story/2021/11/1414002>.
6. World Health Organization. World health statistics [Internet]. Geneva: WHO;

2015. Available from: www.who.int/whosis/whostat/2015/ru.index.html.
7. World Health Organization. Health for All Database (HFA-DB) (online database) [Internet]. Geneva: WHO; 2022. Available from: <https://gateway.euro.who.int/en/datasets/european-health-for-all-database/>.
8. Severin GK, Judge YES, Black YES, Weak VG. Oncological pathology of the genital area in women of the Donetsk region Ukraine. Healthy nation. 2016;40(4):63-6.
9. Center for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine. Indicators of the activity of the oncological, radiological and radiological services of Ukraine for 2020 Kyiv: Center for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine; 2020. Available from: <http://medstat.gov.ua/ukr/statdanMMXIX.html>.
10. Shapochka DO. Breast cancer: innovations for life. Part 1. Clinical oncology. 2022;45-46(1-2):3-6.
11. Fedorenko ZP, Mykhailovych YuY, Gulak LO. Monitoring the effectiveness of screening for cancer of the female reproductive organs based on the database of the National Cancer Registry of Ukraine: methodological guide. Kropyvnytskyi: PP Polium; 2020. 36 p.
12. Center for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine. Activity indicators of the oncology, radiology and radiology service of Ukraine for 2021. Kyiv: Center for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine; 2021. Available from: <http://medstat.gov.ua/ukr/MMXXI.html>.
13. Ministry of Health of Ukraine. Annual report on the state of health of the population, the sanitary-epidemic situation and the results of the health care system of Ukraine. 2016 year. Kyiv: State Department of the Ministry of Health of Ukraine; 2017. 516 p.
14. Fedorenko ZP, Gulak LO, Mykhailovych YuY, Horokh YEL, Ryzhov AYU, Sumkina OV, and others. Cancer in Ukraine 2018-2019. Morbidity, mortality, performance indicators of the oncology service [Internet]. Bulletin No. 21. Kyiv: National Chancellery-Register of Ukraine; 2020. Available from: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_21/index.htm.
15. World Health Organization. Cervical cancer can be eradicated if you work together [Internet]. Geneva: WHO; 2022. Available from: <https://news.un.org/ru/story/2022/01/1416532>.
16. Fedorenko ZP, Gulak LO, Mykhailovych YuY, Horokh YEL, Ryzhov AYU, Sumkina OV, and others. Cancer in Ukraine, 2017-2018. Morbidity, mortality, performance indicators of the oncology service. [Internet]. Bulletin No. 20. Kyiv: National Chancellery-Register of Ukraine; 2019. Available from: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_20/index.htm.
17. Fedorenko ZP, Gulak LO, Mykhailovych YuY, Horokh YEL, Ryzhov AYU, Sumkina OV, and others. Cancer in Ukraine, 2019-2020. Morbidity, mortality, performance indicators of the oncology service [Internet]. Bulletin No. 22. Kyiv: National Chancellery-Register of Ukraine; 2021. Available from: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_22/index.htm.
18. Pulnyi Yu, Panfilova G. Study of the cancer profile of the population of Ukraine according to the data of the national cancer registry. The grail of science. 2021;(1):474-8. doi: 10.36074/grail-of-science.
19. Zhyłka NA, Slabky GO, Shcherbinska OS. State of women's reproductive health in Ukraine Literature review. Reproductive endocrinology. 2021;60:67-71.
20. Ryzhov A, Bray F, Ferlay J, Fedorenko Z, Goulak L, Gorokh Y, et al. Evaluation of data quality at the National Cancer Registry of Ukraine. Cancer Epidemiol. 2018;53:156-65. doi: 10.1016/j.canep.2018.02.002.
21. Law of Ukraine. About state financial guarantees of medical care of the population [Internet]. 2017. Law of Ukraine No. 2168-VIII. 2017 October 19. Available from: http://search.liga.zakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172168.html.
22. National Health Service of Ukraine Packages of medical services. Content and approach to contracting health care institutions. Kyiv: National Health Service; 2020. 59 p.
23. Cabinet of Ministers of Ukraine. About the establishment of quarantine and the introduction of enhanced anti-epidemic measures in the territory with a significant spread of the acute respiratory disease COVID-19 caused by the SARS-CoV-2 coronavirus [Internet]. 2020. Resolution No. 641. July 22, 2020. Available from: <https://covid19.phc.org.ua/#question-answer>.
24. Fedorenko ZP, Gulak LO, Mykhailovych YuY, Horokh YEL, Ryzhov AYU, Sumkina OV, and others. Cancer in Ukraine, 2020-2021. Morbidity, mortality, performance indicators of the oncology service [Internet]. Bulletin No. 23. Kyiv: National Chancellery-Register of Ukraine; 2022. Available from: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_23/index.htm.
25. Myronyuk I, Slabkiy H, Bilak-Lukyanchuk V. System Under Martial Law in Ukraine. In: Material XVI Ružomberské zdravotnicke dni. Ružomberok. Ružomberok; 2022, p. 358-63.

Стаття надійшла до редакції 29.11.2022. – Дата першого рішення 06.12.2023. – Стаття подана до друку 03.01.2023